

مدیریت و تغذیه گاو فشک

مترجم :

مهندس کامدین غنی

تهیه شده در :

دفتر آموزش و پژوهش سازمان کشاورزی و دامپروری

مدیریت و تغذیه گاو خشک	
مسئله ایی که دیگر نمی توانید آنرا نادیده بگیرید :	۱
الف : مرحله Far away دوره خشکی دور از زایمان :	۲
تغذیه مرحله FarAway :	۲
به چه چیزهایی باید دقت کنیم ؟	۳
ب : مرحله Close up	۴
تغذیه مرحله CLOSE UP	۴

مدیریت و تغذیه گاو خشک

مسئله ایی که دیگر نمی توانید آنرا نادیده بگیرید :

زمانیکه من در یک دامپروری شیری مشغول بکار شدم ، اولین جاهایی را که در روی آنها متمرکز شدم کیفیت علوفه و مدیریت و تغذیه گاو خشک بود . دامپروریهای کانادا در سال ۲۰۰۲ جزو بهترین تولیدکنندگان علوفه در جهان می باشند اما متأسفانه تعدادی از آنها هنوز با مدیریت گاو خشک مشکل دارند .

برای انجام مدیریت مطلوب گاوها در طی دوره خشکی جهت تولید مناسب در دوره شیردهی بعدی دام ، لازم است گاوهای خشک در ۲ گروه مجزا به شرح زیر دسته بندی شوند .

☞ گروه اول Far Away (FAD) از زمان شروع خشکی تا ۳ هفته مانده به زایمان (دوره دور از زمان زایمان)

☞ گروه دوم Close up (CUD) از ۳ هفته مانده به زایمان تا زمان زایش (دوره نزدیک زایمان)

نکته : دامهایی که در زمان شروع دوره خشکی دارای وضعیت بدنی ضعیفی هستند ($BCS < 2/5$) و یا ۲ قلو آبستن می باشند باید بلافاصله بعد از خشک شدن بتدریج وارد مرحله Close up شوند .

برای اینکه توجه شما را به اهمیت مدیریت صحیح دوره خشکی جلب نمایم به جمله زیر توجه نمایید .

یک برنامه مدیریت خوب د رمورد گاوهای خشک می تواند بطور معنی داری بیماریهای متابولیک زیر را کاهش دهد :

- ❖ سخت زایی
- ❖ تب شیر (مخفی یا حاد)
- ❖ جفت ماندگی
- ❖ ادم پستان
- ❖ ورم پستان
- ❖ متريت / تاخير در بازگشت رحم به حالت اوليه
- ❖ كتوز (مخفی یا حاد)
- ❖ جابجایی شیردان

الف : Far away دوره خشکی دور از زایمان :

متأسفانه در گاوداریها اکثراً گاوهای خشک و بخصوص گاوهای Faraway نادیده گرفته می شوند . گاهی این دامها به مرتع فرستاده می شوند بدون اینکه مکملهای پروتئینی ، انرژی ، ویتامین و مواد معدنی در اختیار آنها گذاشته شود .

اگر گاوهای خشک در جایگاه بسته نگهداری می شوند عمدتاً به آنها علوفه با کیفیت پایین، کپک زده و یا پس آخور گاوهای شیری را می دهند . واقعیت این است که دوره شیردهی گاوهای شیری از زمانیکه آنها را خشک می کنید و احتیاجات غذایی آنها را فراموش می کنید شروع می شود و مدیریت مرحله Faraway تأثیر زیادی در ایجاد یا جلوگیری از بیماری کبدچرب ، جفت ماندگی ، جابجایی شیردان و سایر مشکلات متابولیکی دارد .

مدیریت خوب دوره خشکی با بهداشت جایگاه و سلامت پستان شروع می شود . گاوهای خشک باید دور از گاوهای شیری نگهداری شوند و نباید بو کنند و یا بخورند هر چیزی را که به گاوهای شیری تعلق دارد .

در شروع دوره خشکی باید به تمام گاوها ، پماد خشکی زده شود و در صورت امکان تیت ها باید به مدت ۷ تا ۱۰ روز با همان ماده ضدعفونی کننده که در طی دوره شیردهی از آن استفاده می شود ، ضدعفونی شوند . اینکار باعث می شود تا از ایجاد عفونتهای پستانی در اوایل مرحله خشکی و قبل از اینکه تیت ها با موکوس بسته شوند جلوگیری شود .

اگر استفاده از مکملهای ویتامینی و موادمعدنی بصورت خوراکی مورد اطمینان نیست توصیه می شود که ویتامینهای A , D , E به همراه سلنیوم بصورت تزریقی استفاده شود . این مواد تأثیر مستقیم بر سلامت گوساله ، سلامت پستان و سلامت دستگاه تناسلی دارد .

تغذیه مرحله Far away :

اگرچه استفاده از علوفه لگومینه با کیفیت بالا رمز موفقیت در تغذیه گاوهای شیری است اما استفاده از این نوع علوفه برای گاوهای خشک می تواند فاجعه آمیز باشد . سخت گیری در خصوص تولید یا خرید علوفه برای گاوهای خشک ضروری است . یونجه مرغوب یا غذاهای کپک زده و همچنین غذاهای حاوی پتاسیم بالا در تغذیه گاوهای خشک توصیه نمی شود .

به چه چیزهایی باید دقت کنیم؟

به جهت ترمیم و استمرار سلامتی شکمبه ایده آل است که از علوفه خشک با اندازه قطعات مناسب برای تغذیه گاوهای خشک در مرحله Faraway استفاده شود البته وجود مقدار کمی مواد دانه ایی و سیلو که خوب مخلوط شده باشند نیز می تواند در این جهت به ما کمک کند اگرچه شخصاً عقیده دارم که وجود سیلوی ذرت در جیره گاوهای خشک لازم است اما باید توجه داشت که به منظور جلوگیری از چاقی گاوهای خشک ، مصرف سیلو بصورت محدود و بالانس شده مورد استفاده قرار گیرد . سیلوی ذرت از نظر املاح کلسیم و پتاسیم فقیر است ولی به شدت خوش خوراک بوده و می تواند جهت افزودن مکملها و نمکهای آنیونی از آن استفاده نمود .

گاه و سایر غذاهای مشابه به جهت توسعه هضم فیبر می تواند برای مدت محدود مورد استفاده قرار گیرد . به هر حال تغذیه بیش از اندازه با این مواد می تواند دریافت ماده خشک را محدود و سبب کمبود انرژی و مشکلات متعاقب آن گردد .

افزودنیها را قبل از اضافه کردن به جیره بالانس کنید . استفاده از مواد با فیبر بالا مانند گلوتن ذرت ، پوسته سویا و تفاله چغندر در صورتیکه قیمت آنها پایین باشد برای جیره گاوهای Far away خیلی خوب است .

چنانچه در این مرحله هیچگونه مواد دانه ایی در جیره استفاده نشود ایده آل است . در واقع اینکار مانند تعطیلاتی برای شکمبه است تا خود را ترمیم کند . کنسانتره سبب پایین آمدن PH شکمبه و کاهش هضم می شود (برای گاوهای شکم اول ، دوم و خشک که تحت استرس محیطی هستند این مسئله صدق نمی کند و باید به آنها کنسانتره بدهیم) .

میزان ماده خشک دریافتی و نمره وضعیت بدنی گاوها را در مرحله FAD تحت کنترل داشته باشید . یک گاو خشک به هیچ وجه نباید وزن خود را از دست بدهد . این سریعترین راه برای بیماری کبد چرب و مرگ است . حتی گاوهای چاق در این مرحله باید جیره نگهداری دریافت نمایند .

اما تحت رژیم بردن آنها در این زمان خیلی دیر است . جیره مرحله FAD باید از نظر انرژی برای حدود ۱/۲۷ تا ۱/۳ مگا کالری در هر کیلوگرم بالانس شود .

انتظار می رود یک گاو هلشتاین بالغ در مرحله FAD روزانه ۱۳-۱۲ کیلوگرم (حدود ۲٪ وزن بدن) ماده خشک دریافت نماید . پروتئین جیره باید در حدود ۱۳٪ بالانس شود و اکثر آن باید قابلیت انحلال کمی در شکمبه داشته باشد .

در این مرحله تأمین مقدار مناسب موادمعدنی و ویتامین برای اطمینان از سلامت تولیدمثل ، سلامت جنین و سلامت گاو در مرحله انتقال کاملاً ضروری است . میزان نیاز دامها در این مرحله روزانه ۸-۶ میلی گرم سلنیوم و حداقل ۱۰۰۰ واحد بین المللی ویتامین E می باشد . جهت اجتناب از ادم پستان میزان نمک جیره به مقدار ۳۰-۱۰ گرم در روز محدود شود .

ب : مرحله Close up

گاوهای این مرحله باید از گاوهای مرحله FAD جدا نگهداری شوند . چنانچه مکمل خوراکی خوب و تضمین شده ایی برای گاوهای خشک وجود ندارد ، تزریق ویتامیهای E,D, A باید در زمانیکه گاو به مرحله CUD منتقل می شود انجام شود . در مرحله CUD تعدادی تغییرات هورمونی و فیزیولوژیکی در جهت زایمان و شروع شیردهی در گاو رخ می دهد . گوساله شروع به اشغال بخش بزرگی از محوطه شکمی گاو می کند و جای کمی برای فعالیت نرمال شکمبه باقی می گذارد .

تغذیه مرحل CLOSE UP

ماده خشک مورد نیاز گاو هلشتاین بالغ در این مرحله حدوداً ۱۰ کیلوگرم (۱/۷٪ وزن بدن) می باشد . میزان پروتئین موردنیاز نیز حدود ۱۶-۱۵ درصد است که لازم است مقدار زیادی از آن (۳۲٪) پروتئین غیرقابل تجزیه در شکمبه باشد . در این مرحله انرژی نیز باید حدود ۱/۵۵-۱/۵ مگا کالری باشد و مواد دانه ایی باید مجدداً در جیره اضافه شوند . سطح NFC یا NSC باید بین ۳۳ تا ۳۴ درصد باشد .

میزان مناسب ویتامین و موادمعدنی برای اطمینان از سلامت تولیدمثل ، سلامت جنین و سلامت گاو کاملاً ضروری است . مقدار موردنیاز سلنیوم ۸-۶ میلی گرم و ویتامین E حداقل ۱۰۰۰ واحد بین المللی است که باید روزانه دریافت نمایند . عده ایی از محققین تا ۲۰۰۰ واحد بین المللی ویتامین E را نیز در این مرحله توصیه می نمایند .

کلسیم ، فسفر و پتاسیم در مرحله CUD بی نهایت اهمیت دارد . ۸۰ گرم کلسیم به ازاء هر رأس در روز مورد نیاز است و به منظور پیشگیری از تب شیر این مقدار نباید از حداکثر ۱۰۰ گرم در روز تجاوز نماید .

فسفر مورد نیاز حدود ۴۰ گرم در روز به ازاء هر رأس می باشد و نسبت Ca به P باید حدود ۱:۱ تا ۱/۷۵ تا ۲:۱ باشد سطح پتاسیم نباید از ۱:۱ تا ۱:۲ بالاتر برود . سطوح بیشتر پتاسیم ریسک تب شیر را به همراه دارد .

جیره مرحله CUD باید شبیه TMR استفاده شده برای گروه گاوهای پرتولید باشد و دارای افزودنیهای مشابه به استثناء مکمل گاوهای شیری ، نمک و بیکربنات (اینها باید مناسب با نیاز دامهای CUD محاسبه شوند) . چربی ، نیاسین و مخمر نیز در این مرحله به جیره اضافه می شود .

روزی که گاو یا تلیسه وارد مرحله CUP می شود باید از بولوسهای Monensin استفاده شود . من در پرمیکس گاوهای خشک Monensin را وارد نمی کنم بلکه در پرمیکس گاوهای شیری به مقدار ۳۰۰ میلی گرم در روز استفاده می نمایم . این برنامه برای گله هایی که دارای کتوز مخفی و یا کلینیکی هستند موفقیت آمیز است .

تلیسه های Cup برای ورود به گله شیری باید شبیه گاوهای بالغ آماده شوند . اما با توجه به عدم نیاز آنها به نمکهای آنیونی لازم نیست که برای آنها این نمکها را در نظر گرفت . برای دوری از تب شیر کلینیکی یا تحت کلینیکی موارد زیر را رعایت نمایید :

(۱) از علوفه لگومینه به دلیل دارا بودن مقادیر زیاد K . Ca یا اصلاً استفاده نکنید و یا با محدودیت زیاد استفاده کنید .

(۲) از مکمل گاوهای شیری برای دوره خشکی استفاده نکنید .

(۳) باقیمانده خوراک گاوهای شیری در آخور را به گاوهای خشک ندهید . بهتر است آنها را به گروه تلیسه ها بدهید .

(۴) نسبت نمکهای آنیونی و کاتیونی را در جیره بالانس کنید و از محصولات آنیونیک در صورتیکه نیاز است استفاده کنید .

اگر از محصولات آنیونیک استفاده می نمایید ، مجموع کلسیم جیره باید حداقل ۱۵۰ گرم در روز باشد . با توجه به بدمزه بودن نمکهای آنیونیک بهتر است آنها را با TMR و یا با سیلوی ذرت مخلوط و مورد استفاده دام قرار دهید .

اگر جفت ماندگی مشکل گله شماسست موارد زیر را کنترل نمایید .

- (۱) آیا گله شما مبتلا به تب شیر کلینیکال یا ساب کلینیکال می باشد؟
- (۲) آیا گله شما مبتلا به کتوز می باشد؟
- (۳) آیا پروتئین جیره در هر دو مرحله FAD و CUD به میزان کافی تأمین شده است؟
- (۴) آیا مواد معدنی و ویتامین به مقدار کافی تأمین شده است؟
- (۵) آیا گله شما درصد بالایی دو قلوزایی ، سخت زایی ، نارسای زایی و تأخیر در زایش دارد؟

منبع :

J.D. kleinschmidt

مترجم :

مهندس کامدین غنی